БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958 ИЮНЬ 12 ЧЕТВЕРГ № 116 (4086)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Делегейниң херээженнериниң Демократтыг Федерациязының IV конгрезиниң төлээлери-биле Москваның херээженнериниң ужуражыышкыны (1 арын).

Күрүнеге хөй дүк дээш (1 арын).

СЭКП ОБКОМУНДА, ОБЛКҮҮСКОМДА БОЛГАШ ВЛКСМ ОБКОМУНДА: инектериниң сүткүр продуктулуун бедиткени дээш шилчиир Кызыл туктарны тыпсыр дугайында (1 арын).

Төрөөн чуртка хөй сүт дээш (2 арын).

П. Долбышев. — Инектерни дүне одарлалырының ажыы улуг (2 арын).

Д. Сандый-оол. — Одарларда инектерни автомашина-биле саап турар бис (2 арын).

А. Намзын. — Тараанның суттарылгазы — дүжүттүң салымын шиитпирлээр (2 арын).

Л. Шутов.— Кызыл хоорайның чаагайжыдылгазында (3 арын).

Н. Плясовских. — Төргалыгның малчыннарының үлегери-биле (3 арын).

Д. Манчын-оол. — Парлалга тарадылгазы болгаш чагылгазы дээш (3 арын).

БИСТИҢ СОВЕТ КИЖИЛЕРИВИС: А. Очур.—Чазаныкчы Монгуш Чамзырай (3 арын).

Делегей байдалының дончулалы (4 арын).

Капиталистиг чуруттарның экономиктиг байдалының дугайында КНО-нуң илеткели (4 арын).

НИИТИНИҢ МАЛ АЖЫЛЫНГА БЫЖЫГ ЧЕМ-СУУРНУ ТУРГУЗАР

Ниитиниң малының баш санының өзүлдези болгаш оон продуктулуу эки азырал, ажаалда-биле чергелештир мал чемнериниң быжыг суурундан хамааржыр. Мал ажылының фермаларынга янзы-бүрү мал чемнери хөй болган тудум-на малдың деңгилде байдалы эки болур.

Мал чемнериниң ниити баланзызында бөлүүн чем—чаягаар бүткен сиген кол черни эзлеп турар. Ынчангаш колхозтар, совхозтар болгаш машина-трактор станциялары сиген кезилдезинге канчаар белеткенгининден база ону канчаар эрткиргининден мал быыстагладыышкынын чорударының чедиишкини хамааржыр.

Элээн хөй колхозтарның болгаш чамдык совхозтарның удуртукчулары ону барыдаалааш сиген кезилдезиниң кампаниязынга ажыл-агыйжы өзү-биле белеткенип турар. Чижээ, Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» көдээ ажыл-агый артели часкы хову ажылдарының үезинде-ле сиген кезилдезинге белеткелди чорудуп эгелээн. Колхозчулар бо чылын сиген кезилдезин бодунуң техниказы-биле чорудар. Ол болза мал чемнерин белеткээри дээш, машиналарны четче ажыглаары дээш күзениишкиниг ажылдаар улуг харысалганы оларга онаап турар. Ажыл-агыйда ам трактор-нуң 6 сиген кестирер машиналары, үш дырбаштар, сиген сараатакчызы белеткеттинген. Оон ангыда сиген кезилдезинге аттың сиген кезер машиналары база ажылдаар. Ырак Хут фермазында безин ындыг машиналарны 9-ту белеткээн.

Эрткен чылын кан чыл болганын өөренип көргеш, баштар черниң кежигүннери сиген кезер черлерни эргин көрген болгаш суттарып болур черлерни тодаргайлазын. Билелиг болгаш Ээрбек участокторында суттарып болур 400 гектар хире сиген шөлүнден 200 ажыг гектарны суттарган.

Эрзин районнуң «Чаа орук», Барыын-Хемчик районнуң «Большевик», Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» болгаш өске-даа көдээ ажыл-агый артельдеринде, ол ышкаш «УТКА-ның 25 чылы» совхозта сиген кезилдезинге белеткелди чоруп турар деп медээлер бар.

Ындыг болза-даа областың колхозтарының хөй кезинде, оон-биле алды «Барлык», «Элегес» совхозтарда база чамдык МТС-терде сиген кезилдезинге хереглээр техника оожум темпилиг септеттинип турар.

Чадаана МТС сиген кезилдезинге ажылдаар техниканың септелгезинге мырыңай чаа эгелеп кирген. Шагаан-Арыг, Чаа-Хөл, Бай-Хаак болгаш өске-даа машина-трактор станцияларында техника септелгези оожум чоруттунуп турар.

Малдың баш санын улам ыңай көвүдедир болгаш оон продуктулуун бедидер талазы-биле партияның болгаш чазактың шиитпирлерин күүсетпишаан, областың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери мал чемнери белеткээр үеде улуг ажылды чорудар ужурлуг. Чүгле МТС-териң болгаш совхозтарның механизаторларының күжү-биле 50 муң гектар ажыг шөлдүң сигенин кезери көрдүнген. Ол-ла хире шөлдүң сигенин база бөлер ужурлуг. Оон-биле кады хөй сиңныг погаан массаны силостаар апаар.

Машина-трактор станцияларында болгаш совхозтарда 242 сиген кезер машиналар, 111 дырбаштар болгаш өске-даа машиналар бар. Бир эвес бо техниканы сиген кезилдезинин бүгү дургузунда бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаарын хандырар болза, мал чемнериниң талазы-биле төлөвилеттинген план чүгле ынчан чедиишкиниг күүсеттинер.

Партияның район комитеттери болгаш райкүүскомнар, ол ышкаш областың көдээ ажыл-агый эргелели сиген кезилдезинге болгаш мал чемнерин силостаарынга белеткелди чоокку үеде доозарынче онза кичээнгей салыры эргежок чугула.

Сиген кезилдезиниң кампаниязының үезинде бир азырал инекке 8—10 тоннадан эвээш эвес силосту салыр, ол чемниң курлавырын хаваннарга болгаш хойларга тургузар төлээде, шыктыг чемнер шыгжаар оңгарларны, чартык башняларны амдан эгелеп белеткээр херек.

Мал чемнериниң белеткелиниң чедиишкини чүгле техниканың четче болгаш бүдүрүкчүлүг ажылдаанындан эвес, харын колхозтар, МТС-тер болгаш совхозтар удуртукчулары сиген кезилдезинге ажылдаар кижилерни шилип ап, оларның ажылын таарыштырып шыдаарындан шуут хамааржыр. Сиген кезилдезинде, оон сараатаашкынында, мал чемнериниң силостаашкынында ажылдап турар кижилер бедик бүдүрүкчүлүг ажылдарынга таарышкан оран-савалыг болгаш өске-даа эргежок чугула чүүлдерлиг болурун хандырар ужурлуг.

Малга эң үнелиг шыктыг чем болур кукурузаны областың колхозтары болгаш совхозтары бо чылын 8482 гектарны тараан. Ынчангаш кукурузаның ажаалгазынче кичээнгейни күштелдирери, кукурузаның гектар бүрүзүнден 300-тен эвээш эвес центнер ногаан массаны алырын хандырары, мал чемнериниң курлавырын көвүдедири ажылагый бүрүзүнүң чугула сорулгазы болур.

Колхозчулар, совхозтар ажылчыннары болгаш көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери! Мал ажылының улам ыңайгы хөгжүлезинге мал чемнерчиниң быжыг суурун тургузаалыңар!

Делегейниң херээженнериниң Демократтыг Федерациязының IV конгрезиниң төлээлери-биле Москваның херээженнериниң ужуражыышкыны

Делегейниң херээженнериниң демократтыг федерациязының (ДХДФ-тин) IV конгрези болдунуң ажылын чоокта чаа Венага дооскан. Делегейниң херээженнериниң демократтыг шимчээшкининиң айтырыгларын ол конгресс чугаалажып көрген болгаш тайбың дээш улаа ыңайгы демиселдиң оруктарын айыткан.

Москва хоорайның болгаш Москва областың херээженнериниң конгресстиң төлээлери-биле Кремльдиң Улуг ордузунга июнь 9-та болган ужуражыышкыны ДХДФ-тин IV конгрелиниң түңнелдериге турасказаттынган.

Үлетпүр бүдүрүлгелериниң болгаш албан черлериниң ажылчын, албан хаакчы херээженнери, колхозчу, эртемниң болгаш культураның ажылдакчызы херээженнер, студент кыстар, хөй-ниитиниң массалыг организацияларының төлээлекчилери ССРЭ-ниң Дээди Советиниң хуралдаар залын долдур чыглып келгеннер.

Конгресске чораан совет төлээлериниң кежигүннерин, а ол ышкаш 15 чуруттуң—Австралияның, Бразилияның, Канаданың, Аргентинаның, Тунистиң, Камерунуң, Сенегалдың, Француз Суданның, Цейлонуң болгаш өске-даа чуруттарның херээженнер шимчээшкининиң күүскомунуң даргазының оралакчызы Миронова хуралды ажыткан. Москваның болгаш Москва областың херээженнериниң өмүнээзинден даштыкы аалчыларга ол изиг байыр чедирген.

Делегейниң херээженнериниң Демократтыг Федерациязының IV конгрезиниң дугайында илеткели совет төлээлериниң баштызы, Совет херээженнер комитединиң даргазы Попова кылган.

Оон соонда Сенегалдың Херээженнер эвилелиниң даргазы Ж. Туре, Канаданың херээженнер конгрезиниң даргазы Х. Мюрей, Австралия херээженнер төлээлериниң баштыны М. Пестер, Сальвадорнуң чугаалчызы Л. Хименес, Цейлонуң херээженнер организациязының төлээлекчизи Н. Перума чүве чугаалаанар.

Конгресстиң киржикчизи, хөрек хирургиязының институтунуң эртем талазы-биле улуг ажылдакчызы А. Д. Соболева Москваның херээженнериниң өмүнээзинден даштыкы төлээлерге байыр чедирип чүве чугаалаан.

Москваның болгаш Москва областың херээженнериниңден даштыкы аалчыларга белектер тудускан.

(СЭТА).

КҮРҮНЕГЕ ХӨЙ ДҮК ДЭЭШ

Кыргылда түлүктеп турар

Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» көдээ ажыл-агый артелинде хой кыргылдазы кидин-не түлүктеп чоруп турар. Артель бо чылын 6743 баш хойларны кыргыыр.

Теректиг-Хову аксында кыргылда пунктузун тук, лозунгулар, плакаттар-биле аян кирп каастап шимээн. Ында Бызыл-Мажалык МТС-тиң 12 хачыларлыг электри кыргылда агрегады болгаш хол хачыларлыг 24 колхозчулар ажылдап турар. Кыргылда пунктузунга 3492 баш хойларны кыргаан 5766 килограмм азы хой бүрүзүнден ортумаа-биле 1650 грамм дүктү алган.

Электри кыргылда агрегадында кыргыкчылар О. Оюу, Д. Очур, Картыг олар хүн бүрүде 35—40 баш хойларны азы 67—72 килограмм дүктү кыргып турар. Артель 3191 килограмм дүктү күрүнеге дужаган.

Хой бүрүзүнден 4 кг дүк дээш

Ак-оол Доржу Беденович — Тес-Хем районнуң «Чодураа» көдээ ажыл-агый артелиниң мурнакчы хойжузу. Ол 1955 чылдан бээр ниитиниң хой малын кадарып келген. Хойларның баш санын өстүрер, дүккүр продуктулуун бедидер талазы-биле оон чедиишкиннери улуг.

1956 чылда Д. Ак-оол бир кодан дөптелерни хүлээп алган. Ол болза көдээ ажыл-агыйның Чадаанада дужулга станциязының мал ажылының тускай эртемниглериниң дузалашканы-биле ол колхозка нарын дүктүг уксаанның кошкарларының үрези-биле бөдүүн дүктүг хойларны тарып боозатканының түңнелинде алдынган хайнактар болур.

Эрткен 1957 чылда Ак-оол эт чартык нарын дүктүг аныяк хойларының бирээзинден-не 3,5 килограмм дүктү алган. Ол дээрге бедүүн дүктүг хойларга бодаарга нарын дүктүг хойларның артык хөй болгаш бедик шынарлыг дүктү берип турарын база хой ажылынга дуржулгалыг болгаш болдунуң даанган херээ дээш күш-ажылга аксеткилдиг хойжунуң өг-бүлезинин эки ажылының түңнелин көргүзүп турар.

Бо чылын төрүүр 100 хой бүрүзүнден-не 100 хураганны доруктурар, ортумаа-биле бир хойдан-на 4 килограмм дүктү алыр деп хүлээлгени Ак-оол алган. Эрткен кыжын Тес-Хем районга, ылаңгыя «Чодураа» колхозтуң одарларынга улуг хар чаап, мал ажылынга бергедээшкинни таварыштырган-даа болза, могаг чок демисел-биле Ак-оол чүгле улуг хойларны менди кыш ажырган эвес, харын чаш хураганнарны менди камгалап алган. Төрөөн 320 хойдан 312 хураганны алган.

Хойжунуң социалистиг чарышка алган бир хүлээлгези ынчаар күүсеттинип турар. Ам хой бүрүзүнден 4 килограмм дүк дээш демиселлче күштү салган. Кыргылда эгелээринге чедир хойларны Тес-Хемниң Көк-Тей кавызының одарларынга таарыштыр кадарып турган. Дүктүң чылдунуп каарын болдурбас дээш талдыг, хараганныг черлерже хойларны чоокшулатпайн турган.

Июньнуң 10-нуң хүнүнге чедир Ак-оолдуң 340 ажыг чартык нарын дүктүг хойларының дөн кезинин колхоз төвүнде электроагрегат-биле кыргаан. Хой бүрүзүнден 3,5— 5 кг дүк алдынып турар. Чамдык улуг хойларның дүгү 6 кг четкен. Кыргылданып баштайты түңнелинден ап көөрге, хойжу Ак-оолдуң бо чылын хой бүрүзүнден 4 кг дүк алыр дээн хүлээлгезинин күүсеттинери чугаажок.

СЭКП обкомунда, облкүүскомда болгаш

ВЛКСМ обкомунда

Инектериниң сүткүр продуктулуун бедиткени дээш шилчиир Кызыл туктарны тыпсыр дугайында

Инектериниң сүткүр продуктулуун бедидери дээш районнар, колхозтар болгаш фермалар аразында социалистиг чарыштың чоруп турарын 1958 чылдың июнь 1-де байдал-биле чугаалажып көргеш, сүт саалдазының болгаш күрүнеге дужаалдазының талазы-биле дээре түңнелдерни Барыын-Хемчик, Өвүр, Бии-Хем районнарының колхозтары, ол ышкаш Чөөн-Хемчик районнуң «Искра», Ленин аттыг, Таңды районнуң «Совет Россия», Улуг-Хем районнуң «Күш-ажылдың хостуу» колхозтары чедип алганнар деп СЭКП обкому, облкүүском болгаш ВЛКСМ обкому дедиглээн.

Сүт бүдүрериниң талазы-биле фермаларның чарыжында Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң Туран фермазы мурнакузу хевээр бирги черни эзлеп турар. Таңды районнуң «Революцияның чалбыжы» колхозунуң Марачевка СБФ-ның, Каа-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң төп СБФ-ның, Бии-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң Тарлаг СБФ-ның болгаш «Хадын» колхозунуң Хадын СБФ-ның малчыннары инектериниң продуктулуун көвүдедир дээш демиселге багай эвес түңнелдерни чедип алганнар.

Саанчыларның аразында Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң Мазды Бичии-уруг, Баукова, Любина, Завьялова, Таңды районнуң «Революцияның чалбыжы» колхозунуң Тыртый-уруг, Оюн Билчирмаа, Болотова, Улуг-Хем районнуң «Күш-ажылдың хостуу» колхозунуң Санчы Көк-ыс болгаш Мария Балдан, Каа-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң Чимбиян Оюу, Таңды районнуң «Совет Россия» колхозунуң Агапова, Тулина болгаш инек бүрүзүнден 700 ажыг килограмм сүт саан өске-даа саанчылар эң эки көргүзүглерлиг болуп турар.

Оон-биле чергелештир СЭКП-ниң элээн хөй райкомнары, райкүүскомнар, ВЛКСМ райкомнары сүт бүдүрериниче болгаш дужаарыныче кичээнгейни кошкатканын, СБФ-лериниң ажылын эжижидерин хандырып турар хемчегларни чорударын организаставаанын, оон түңнелинде элээн хөй колхозтар болгаш СБФ-лер эрткен 5 айлар иштинде сүттүң ниити-даа, база ортумак-даа саалдазын дыка кудулаткан болгаш сүттү база сүт продуктуларын күрүнеге дужаарының планын багай күүседи турарын СЭКП обкому, область Советиниң күүскому болгаш ВЛКСМ обкому демиглээн. Каа-Хем районнуң колхозтары эрткен чылдың чогуур үези-биле деннээрге сүттүң ниити чыылдазын 101 центнер, ортумак сүт саалдазын 43 килограмм, Сүт-Хөл — тус-тус 46 центнер болгаш 78 килограмм, Таңды — 76 центнер болгаш 90 килограмм, Эрзин—14 центнер болгаш 82 килограмм, Тес-Хем—29 центнер болгаш 51 килограмм база Улуг-Хем—33 центнер болгаш 25 килограмм кудулаткан. Сүт-Хөл, Тес-Хем болгаш Бай-Тайга ышкаш районнар сүттү күрүнеге дужаарының планын үзүп турар. Ол районнарның колхозтарында чартык чылдың планы 1958 чылдың июнь 1-ге чедир чүгле 11—13 хуу күүсеттинген.

СЭКП обкомунуң, область Советиниң күүскомунуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң **доктаатканы** болза:

1. Малдың сүткүр продуктулуун бедиткени дээш СЭКП обкомунуң, облкүүскомнуң болгаш ВЛКСМ обкомунуң шилчиир Кызыл туктарын;

а) **районнар талазы-биле — Барыын-Хемчик районунга** (СЭКП райкомунуң секретары эш **Пахомов**, райкүүском даргазы эш **Тамдың-оол**, ВЛКСМ райкомунуң секретары эш **Биче-оол**), сүт бүдүрерин эрткен чылдың чогуур үези-биле деннээрге 38,4 хуу көвүдеткени болгаш бир инекке сүт саалдазын 60,8 хуу бедиткени, чыл планынга удур күрүнеге сүт дужаалдазын 59,1 хуу күүсеткени дээш **тыпсыр;**

б) **колхозтар талазы-биле—Чөөн-Хемчик районнуң Ленин аттыг колхозунга** (даргазы эш **Дудераа**, партия эге организациязының секретары эш **Хаян-оол**) **хевээр арттырар**, колхоз сүт бүдүрериниң чыл планын 48 хуу күүсеткен, 1957 чыл-биле деннээрге бир азырал инекке онаштыр сүт саалдазын 49,5 хуу көвүдеткен;

в) **сүт-бараан фермаларының талазы-биле** — Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң **Туран сүт-бараан фермазынга** (ферма эргелекчизи эш **Доронин**) **хевээр арттырар**, ук ферма фермаларның иштинден бирги черни эзлеп болгаш бир азырал инекке онаштыр 949 килограмм сүттү саан.

г) дөрт колхозтарга сүт саалдазын кудулаткан Бии-Хем райондан шилчиир Кызыл тукту делир алыр болгаш ук тукту Барыын-Хемчик районунга тыпсып бээрин эш Чимбага дагзыр.

2. Ажыл-агый болгаш сүт-бараан фермаларының бүрүзүнде ажыл-херектиң байдалын өөренип көөрү, колхоз, совхоз болгаш район бүрүзү сүт бүдүрериниң болгаш дужаарының планын күүседирин хандырар төлээде сүт саалдазын бедидер талазы-биле немелде хемчегларни ажылдап кылырын болгаш практиканга нептередирин СЭКП обкому, облкүүском болгаш ВЛКСМ обкому СЭКП райкомнарынга, райкүүскомнарга, ВЛКСМ райкомнарынга, МТС, СТС, совхозтар директорларынга, колхозтар даргаларынга хүлээткен.

Чурумта: Тес-Хем районнуң «Чодураа» колхозунуң хойжузу эш Д. Ак-оолдуң чартык нарын дүктүг хойларын одарладын чорууру.

Фото В. Лутковтуу.

ТӨРЭЭН ЧУРТКА ХӨЙ СҮТ ДЭЭШ

★ ★

Районнарда эьт-сүткүр инек бүрүзүнден сүт саалдазының планының күүселдези

(1958 чылдың июнь 1-ге чедир)

Районнар	Саап алыр сүт планы (кг-биле)	саап алганы (кг-биле)	Күүсеткен хуузу
Тожу	1100	373,2	33,9
Бии-Хем	1400	458,5	32,7
Каа-Хем	1200	352,6	29,4
Өвүр	950	261,8	27,5
Тес-Хем	890	232,8	26,1
Барыын-Хемчик	930	241,2	25,9
Чаа-Хөл	850	219,6	25,8
Улуг-Хем	1000	255,1	25,5
Чөөн-Хемчик	1070	270,6	25,3
Таңды	1180	297,2	25,1
Эрзин	900	201,5	22,2
Бай-Тайга	1100	228,0	20,7
Сүт-Хөл	970	193,8	19,9

Эьт-сүткүр инек бүрүзүнден сүт саалдазының талазы-биле медээ

(1958 чылдың июнь 1-ге чедир)

Районнар	1958 ч. июнь 1-ге чедир саттан сүт (кг-биле)	1957 ч. июнь 1-де турганы (кг-биле)	1957 ч. деннээрге 1958 ч. саттан сүттүң хуузу
Бай-Тайга	228,0	139,5	163,4
Барыын-Хемчик	241,2	150,0	160,8
Чаа-Хөл	219,6	189,2	116,1
Тожу	373,2	325,2	114,8
Бии-Хем	458,5	417,5	109,8
Улуг-Хем	255,1	279,9	91,1
Өвүр	261,8	289,3	90,5
Таңды	297,2	382,5	89,4
Каа-Хем	352,6	395,4	89,2
Чөөн-Хемчик	270,6	314,9	85,9
Эрзин	201,5	236,7	85,1
Тес-Хем	232,8	283,3	82,2
Сүт-Хөл	193,8	271,9	71,3

Сүт белеткелиниң болгаш садып алырының план күүселдезиниң дугайында медээ

(1958 чылдың июнь 1-ге чедир)

Районнар	Белеткеп, садып алыр сүттүң планы (центнер-биле)	Белеткеп, садып алганы (центнер-биле)	Күүсеткен хуузу
Барыын-Хемчик	955	565	59,1
Өвүр	1150	565	49,1
Бии-Хем	5940	2898	48,7
Улуг-Хем	5045	2446	48,4
Чаа-Хөл	1480	714	48,2
Каа-Хем	4250	1616	38,0
Чөөн-Хемчик	3120	1118	35,8
Таңды	4690	1399	29,8
Эрзин	900	395	21,1
Бай-Тайга	1010	202	20,0
Сүт-Хөл	1580	255	16,1
Тес-Хем	900	112	12,4
Тожу	220	—	—

Чаартыкчыларның чогаадылгазын ниитиниң ажыглалынче

Чурукта: Каа-Хем районнуң «Тиилелге» колхозунуң механиги Илья Никифорович Лученковтуң чогаадып кылганы көжүп чорааш инектер саар автосаалда агрегады улуг Маймазынның хады адаанда одарда кежээки саалда чорудуп турары.

Инектерни дүне одарладырының ажыы улуг

Бистиң колхозувустуң ажылагыйы хөй адырлыг. Ооң иштинде мал ажылы улуг черни эөлеп турар. Колхозка кирер орулганың деңгезинин мал ажылы берип турар. Колхозтуң девискээри мал одарының талазы-биле дыка байлак: шөлдер, даглар, арга-арыг ишти, тайга черлер шупту одар. Одар элбек болган ужурунда малды бүгү чылдың дургузунда чер одарларга одарладып болур. Ынчалза-даа малга чем белеткээринин айтырыын чугулага көрбес, чүгле чер одар-биле кызыгаарлаттынар дивейн тур мен.

Малды семиртип, ооң сүт болгаш эьт продуктузун көвүдедиринге эн-не бөдүүн болгаш чиик арга чайгы одар деп чүвени амыдырал көргүскен. Эрткен 1957 чылда бистиң колхозтуң сигенинин болгаш тараазының үнүш-дүжүү хирелиг болган. Ынчангаш мал чеми белеткээринин планы үзүлген турган деп чугаалап болур. Бо эрткен кыжын хар улуг дүшкен. Инектеривис дыка чудаг кыштаан. Апрель, май айларда чамдык инектерни көдүрүп турбузуп турган бис. Бистиң маңаа майдан эгелеп чылый берген. Оьт көк мүн-не шору үнүп келген. Кол сорулга одарны чөп ажыглап, инектерни деңгидип, ооң сүт продукциязын көвүдедири эргежок чугула болу берген.

Инек бүрүзүнден 10—12 кг сүт алыр дизе, аңаа дүн-хүн иштинде 50—60 кг ногаан, чымчак, эки шынарлыг ситен херек, ынчаарга инектерни дүн-хүн дургузунда 15—16 шактарда одарладып кадарары чугула. Ындыг төлөөде, одарларны чөп ажыглавышаан, дүнеки кадатты организастаары чугула. Бо талазы-биле өлөөн дуржулгалыг, дүнеки одарлаашкынны ам ийи чыл хире ажыглап турарывыс бо. Инектерни дүне одарладырга сүүт дүрген көвүдөөр, дириг деңзизи немежир деп чүвени бо чылын эки билген мен. Майның 25-тен эгелеп саар инек бүрүзүнүң сүүт дүн-хүнде 10 хуу, дириг деңзизи 1000—2000 грамм чедир немежип турар апарган.

Кежээ орай, эртен эрте—агаарның температуразы кудулап, серилеп келир, ынчангаш одарның оьтсигени шык чымчак болу бээр. Ындыг оьтту мал дыка туралап, шымдыланып чиир боор чүве. Малдың продукциязы чайгы одарны шын ажыглаарының техниказындан база улуг хамааржыр. Ынчангаш одарладыышкынның корум-чурумун доктаадып алыры чугула деп бодаар мен. Малды дүне кадарып чоруур үеде 2—2,5 шак одарладып кадаргаш, 30—40 минута хире доктаадып, дыштандырып турарга эки. Бир эвес малды чүгле хүндүс кадарар болза, аңаа дыштанылганы чөп организастаары берге, а организмге дыштанылга дыка чугула.

Малды кадарып одарладырының техниказында база бир кол чүүл болза, дүн-хүннүң иштинде одарладыышкынны малга чөп болгаш эн-не ажыктыг кылдыр организастаары болур.

Ийи-үш чылларның мурнунда дүнеки кадаттың ажык дузазын билбес турган бис. Инектерни эртен орай, 8—9 шак үезинде үндүргеш, кежээ эрте, чырыкта саап алыр дээш 5—6 шактарда ойладып киирип кээр турган мен. Шак ынчаар кадарып одарладырга дүне инектер кажаага хонар, хүндүс чүгле 6—7 шак иштинде одарлаар, чогум хүндүс изиг дүжүп келирге орта оьттавас, шаашкактап маннажыр чүве чораан. Малдан алза чогуур продукцияны ногаан шык ситеннин эки доттур чивээн инектерден ап шыдавас деп чүве тодаргай болгай.

Оьт-сигеннин чемиштиг ногаан турарының үезинде майдан августка чедир чүгле бо дөрт айларның дургузунда малчыннар чайгы одарладыышкынны чөп ажыглаар болза, саар инек бүрүзүнден 700—900 кг чедир сүүтү, 150—200 кг чедир немелде дириг деңзини ап болур.

Бүгү-ле фермаларга, инектерни, хой, өшкүнү болгаш өске-даа малдарны дүне кадарып одарладыры чугула деп көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң сүмезин мээн эжим, кадарчы Салчак Абрам Узун-биле ийилээн бодувустуң ажылывыска шак ынчаар ажыглап, 150 саар инектерни эьлчежип, дүне-даа, хүндүс-даа фермаже киирбейн үргүлчү черге кадарып турар бис.

Чамдык кижилер—дүне хат, чаашкын болу берзе, малынар коданче киирип келир силер деп сүмелеп турар. Бистиң чаашкынныгда кедер хевивис, инектерни чаглактандырар арга-арыгларывыс, ыжык черлеривис бар. Ынчангаш ол эштериниң сүмезин хүлээвейн, чаашкын-боранныгда-даа малды коданче киирбес улус бис. Инектерни автомашина-биле саар, чаа арга тывылган чорук бистиң бо ажылывыска дыка улуг ажыктыг болу берген.

П. ДОЛБЫШЕВ,

Каа-Хем районнуң «Тиилелге» колхозтуң улуг кадарчызы.

Одарларда инектерни автомашина-биле саап турар бис

Бистиң колхозувус Каа-Хем районнуң колхозтарының арызында база бир улуг колхозка санадып турар. Ынчангаш электри күжү-биле инек саары чаа айтырыг эвес, ол арганы бис үш чылдан бээр ажыглап келген бис. Ынчалза-даа ол арганы чүгле төп фермага хереглеп келген. Ону чүгле кыжын, инектерни тургузур азырап турар үеде ажыглаар турган.

Бистиң районнуң байдалы-биле алырга кандыг-даа малды чылдың дөрт эргилдезинде ынай-бээр сайгарбайн чаңгыс черге тургузар арга чок. Бистиң колхозтуң девискээринде одарлар хөй. Саар инектерни безин чай дургузунда үш удаа чаа одарларже көжүрер. Ынчаарга одар санынга электри-биле инектер саарын организастап болур бе деп айтырыг бистиң мурнувуста туруп келген.

Бистиң улуг механигивис Илья Никифорович Лученков келгеш—эш Сандый-оол, машина талазы-биле дуржулгалыг, чолаачы кижи болгай сен. Меңээ дузалажыр сен бе? Мен чаа чүве бодап алдым—дээн.

— Чүүү бодап алдың Илья Никифорович?—дидим.

—Сээн бо сүт сөөрттүп турар ГАЗ № 51 деп машинаны болгаш сени инек саар саанчы кылыр бодап тур мен—дээн. Чүү дээри ол кижи боор деп, баштай ужурун билбейн кайгай бергеш, баштактаныр турары ол-дур деп бодаан мен.

— Колхозтуң электростанциязын сээн автомашинаның мотору солуур. Электри-биле инек саарын автомашина-биле саар кылдыр солуур бис. Сен чолаачылавышаан, автосаалданың сүт саар аппараттарының механиги болур сен—дээш, Илья катырган.

Карманындан саазын уштуп келгеш көргүскен. Автомашинаның моторун ажылдаткаш, сорар калекторунуң дузазы-биле 12 инектерни харугда саар кылдыр, инек саар 12 аппараттарны машинаның соонда ажылдап турар кылдыр чуруп кылган болду.

Машинаның моторунуң күжү улуг. Тодаргайлаарга 75 аьттарны солуур. Ынчангаш инек саар 12 аппараттарны мырыңай чиигі-биле ажылдадып болур боор деп бодаан мен.

— Силерниң бо бодалыңарны херек кылынга шенеп көөр болза ажырбас санал-дыр. Бир чүве болур чадавас. Төп районнарның колхозтары ону шенеп көрген ирги бе?—Илья Никифорович дээримге,

— ону каяа-даа шенеп көрбээн. Бистер бир-ле дугаар шенээр деп турарывыс бо. Моортан ажыктыг чүве черле болур—деп ол бүзүрелдиг харылаан. Бо чугаа апрель 20 үезинде болган чүве. Апрель 25-те эртен 5 шакта турган Маймазын фермазындан сүт сөөрттүп алган ... лиримге Илья Никифоровичим—Ажылывыс эгелээл. Май бирээде доозар бис—дээн.

Бир недель иштинде ажылдаваш, шынап-ла май бирниң хүнүнде баштайгы шенелдени кылган бис. Баштайгы үеде инектер машинадан хояр, эки сагдырбас боорга төп фермаңың бодунга эгелээн бис. Чамдык саанчылар — силериниң моонардап ажыктыг чүве-даа үнер деп бе? деп чигзинип турган.

Инектер чоорту чаңчыга бээрге, май 4-те улуг Маймазынның хады адаанда одарга чораан инектерни ол-ла одарынга ховуга барып бирле дугаарында сагган бис. Ховуда оьттап чораан инектер аразынга машина чеде бээрге, олар хояр, ...лен эдип бербес турган. Ам эртен, кежээ инек саар үеде машина инектер аразынга чеде бээрге олар боттары-ла машинаны долгандыр бүзээлеп келир, чыткылап алыр апарган. Инектеривис чаңчыга берген. Сүүү база көвүдээн. Инектерни саар аппараттарны саалда доозулган соонда дораан-на черге (бетонга ап чораан) арыг суг-биле чуп ап турар бис.

Инектерни одарга чорда автомашина-биле саар арганың экономика талазы-биле ажыктының артельдиг бүгү-ле кежигүннери ам бүзүрээн. Чүл дээрге:

1. Күш-ажылды дыка чиигеткен. Машинаның 12 аппараттарында чүгле 4 саанчылар ажылдап, 150 инектерни 2 шак иштинде саап аптар. Хол-биле саар болза 10—12 саанчылар, 3—4 шактар херек.

2. Черге саарга инектериниң сүүү арыг.

3. Одарга чораан инектерни саар дээш фермаже 10—15 километр черге сүрүп ойлатпас болган төлөөде, оларның дүрген деңгиз семириринге, хөй сүт бээринге дыка таарымчалыг.

4. Автомашина чүгле сүт сөөрттүп эккээр, саанчылар чедирер эвес, саанчыларны одарга чедиргеш, дедир эккээр, сүттү сагташ, колхоз төвүнче сөөрттүп эккээр. Машинабиле 2 шак иштинде инек сагдырарга чүгле 18 кг бензин чарыгдаттынар.

Инек саар аппараттарны автомашинага тааржыр кылдыр, мынчаар таарыштырары берге эвес. Колхозбүрүзүнге, ферма бүрүзүнге мону кылып ап болур. Машина моторунуң болгаш инектер саар аппараттарның өйүнде ажылын чолаачы бүрүзү таарыштырып болур.

Д. САНДЫЙ-ООЛ.

Каа-Хем районнуң «Тиилелге» колхозунуң чолаачызы.

Тарааның суггарылгазы— дүжүттүң салымын шиитпирлээр

«Колхоз тургузуун улам ынай хөгжүдер болгаш машина-трактор станцияларын эде организастаар дугайында» СЭКП ТК-ның февраль Пленумунуң доктаалы болгаш ССРЭ-нин Дээди Советиниң бешки чыыжынын бирги сессиязының хүлээн алган Хоойлугу чырыкка үнгени-биле холбаштыр чурттун көдээ ажылагыйының бедик көдүрүүшүнүн хандырар дээш совет улустуң күжениишкини ийи-үш дапкыр улгаткан. Ол төгүлүг шиитпирлерге сорук кирген бүгү совет улус-биле кады Сүт-Хөл районнуң ажылчы чоннары көдээ ажыл-агый продуктуларын, ылаңгыя тараа бүдүрерин көвүдедир дээш күжениишкинни демисежип турарлар.

Районнуң колхозчу тараажылары машина-трактор станцияларының механизаторлары-биле кады найыралдыг күш-ажылдың түңнелинде бо чылын часкы тарылганы эрткен чылдарга бодаарга организастыг болгаш бедик агротехниктиг деңнелге, кыска хуусада дооскан.

Чазын эрте чажын тарыыр тараа культураларының тарылгазын районнуң колхозтары 10 ажыл хүнинде 107 хуу, мал чеми культураларының—100 хуу, ооң иштинде кукурузаның—102,8 хуу болгаш картофельдиң планын 100 хуу күүсеткен.

Часкы тарылганы чоруларына идепкейлиг ажылдап, күш-ажылдың бедик көргүзүүлерин чедип алган мурнакчы механизаторлар болгаш колхозчу ажыл-ишчилер эвээш эвес. Чижээ, Ондар Очур-оол, Ондар Сыгзак, Ондар Ортун-оол болгаш ооңдаа өске дыка хөй трактористер часкы тарылга үезинде сезон нормаларын ажыр күүседип, техниканың бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарын хандырып, хөй-хөй кызыр, чаар материалдарны камнап алганнар. Ол ышкаш МТС-тин чолаачызы эш Макаренко, токарь Бүжүгет ышкаш часкы тарылга ажылынга идепкейлиг кириишкен механизаторларны демиселеп болур. Часкы хову ажылдарынга моган-шылаг чок ажылдаан колхозчулар база хөй.

Часкы тарылганың үезинде эвээш эвес четпестер база турган. Хамыктың мурнунда багай шынарлыг үрезиннер-биле чамдык черлерге чажылганы чорудуп, агротехниктиг негелдени сагывайн турган фактыны айтыры чугула. «Алдан-Маадыр» колхоз 200 ажыг гектар шөлге үнүүчели куду кызыл-тас үрезинин чашкан. Киров аттыг колхозтуң чамдык шөлдеринге үрезиннин чажар нормазын кудулаткан турган. Тарылга мурнунуң суггарылгазы суггаттыг бүгү шөлдериниң чүгле 25 хуузунга чоруттунган.

МТС-тин талазынган тракторларны болгаш көдээ ажы-агыйның кожуглуг чепсек-херекселдерин часкы тарылгага дыка четпес белеткээн турган, септелгениң шынары багай болганы-биле тракторлар техниктиг үреліиишкиннерге хөй удаа таваржып турган. Бо талазы-биле МТС-тин дирекциязы, ооң инженер-техниктиг ажылдакчылары, ылаңгыя кол инженер эш Стахурлов бурруулуг дээрзин айтыры чугула.

Ам тараажыларның мурнунда эн-не харыысалгалыг үе эгелээн. Ол болза, тарааның чайгы ажаалгазы болур.

Бистиң районнуң бойдус болгаш климаттыг байдалынга онза ужурдузалыг чүве болза, суггарылга болур. Суггарылганы чогуур үезинде организастыг болгаш хынамчалыг чоруткан-ынан дүжүттүн салымы шиитпирлеттинер. Ам колхозтарның ховуларында тараалларының дескі ногаан үнүштери үнүп эгелээн. Тараалларының ол найыралдыг үнүжүн сагыш човангыр камгалап өстүрер төлөөде, суггарылгага бичии-даа шаг-үени халас эрттирип болбас.

Колхозтарның баштаар черлери болгаш партия эге организациялары тараа суггарылгазының айтырыынга кичээнгейни элээн дыңыдып, чамдык практиктиг хемчегларни чорудуп турар. Колхоз бүрүзү суггарылгага ажылдаар кижилерни четчир саннымы-биле үзүп четчелээн болгаш кижи бүрүзүнүң харылаар участоктарын акт өзугаар хуваан быжыглаан. Ам районда тараа культураларын суггарып ажаар 168 суггарыкчылар тургустунган болгаш олар ажылдап эгелей бергенвер. Олар баштайгы каш хонуктарда 100 ажыг гектар тараалларның бирги суггарылгазын чоруткан.

Суггарылганы бүгү шөлдерге четче хандырар төлөөде, суггарылга бугаларын баш бурунгаар магадылап септеп белеткээри чугула. Бо талазы-биле колхозтар элээн ажылды кылган. Районнуң колхозтары ниитизи-биле 40 мүн метр хире хемчээлдиг суггарылга четкизиниң септелгезин кылган. «Алдан-Маадыр» колхоз суггарылга бугаларын септеп белеткээринге кичээнгей салып, Алаштың үстүү бугазының капитал септелгезин 12 мүн метрге чоруткан. Ол ышкаш Хемчик бугазының септелгезин ол колхоз хынамчалыг чоруткан. Ам ол бугаларның суу-биле 400 ажыг гектар тараалларының бирги суггарылгазын чоруткан. «Чырык орук» болгаш «Ишкин» колхозтар база-ла суггарылга четкилериниң септелгезин багай эвес чорудуп турарлар.

Районнуң тараажылары бо чылын тараа культураларының гектар бүрүзүнден 12 центнер, а кызыл-тастың 13 центнер дүжүдүн чедип алыр болгаш тарааның ажаан алышкынын 20 ажыл хүнинде чорудуп, күрүнеге тараа дужаалгазын сентябрь 20-де күүседир деп социалистиг хүлээлгелерни алган.

Амты үеде тарааның баштайгы суггарылгазын организастыг чорудуп, боттарынга алган хүлээлгелерин төлептиг күүседир дээш демисежип турар звенолар болгаш суггатчылар бар. «Алдан-Маадыр» колхозта эш Курбаатайга удуртурган 4 кижи составтыг звено боттарынга быжыглаттынган 72 гектар тараазының бирги суггарылгазын дооскан. «Ишкин» колхозта суггарыкчылар Тюлюш Оолак, Ондар Дажы боттарынга быжыглаттынган 66 гектар тараазының тарылга мурнунуң суггарылгазын эки шынарлыг чоруткан болгаш ам бирги суггарылганы чорудуп эгелээн. Олар чайгы суггарылганы үш удаа чорудар деп соорулганы салып турар. Киров аттыг колхозтуң хоочун суггатчызы эш Ондар Доржу бодунуң эжи Монгуш Шура-биле кады 80 гектар тараазының бирги суггарылгазын эки шынарлыг доосканнар. Олар гектар бүрүзүнден бо чылын 28 центнер дүжүттү өстүрүп алырын хүлээнгеен.

Районда бо чылын мал чеми культуралар (зеленка, кукуруза) бир мүн ажыг гектарга тарыттынган. Олар колдуунда суггаттыг шөлдерде. Оларны суггат-биле четче хандырып турган, бедик дүжүттү өстүрүп ап, мал чемнериниң албекшилдиг курлавырларын тургузары чугула. Ылаңгыя кукурузаның ажаалгазын экижидип, ногаан массаның бедик дүжүдүн чедип алыр орулга-биле бо чылын колхоз бүрүзүнге кукурузаның доктаамал звеноларын тургускан. Звенолардың удуртукчуларын колхозтарның баштаар черлери шилип бадылаан болгаш колхозтарның агрономнары-биле кады МТС-ке оларның бир хүнүнүң семинарын чоруткан. СЭКП райкомунуң бюрозу колхоз бүрүзүнде кукуруза талазы-биле инспекторларны томуйдаан. Кукуруза звеноларының ажылдакчы бүрүзүнде оларның ажаан суггараар участоктарын бир кижиге-ле 3—4 гектар онзажыр кылдыр хуваан быжыглаан. Кукурузаның ногаан массазының гектар бүрүзүнге 300 центнер дүжүдү дээш социалистиг чарыш звенолар болгаш кижилер аразында калбарган. Кукуруза ажылдакчыларының материалдыг сонуургалын бедидер сорулга-биле колхозтар дешилгелиг төлевирни болгаш шаннал фондуларын доктаатган. Кукуруза өстүрер звено бүрүзү бо чылын кукурузаның чайгы суггарылгазын 3 катап чорудар.

Кукурузаны үнелеп көрбес чоруктар чамдык колхозтарга турганын айытса чогуур. Киров аттыг, «Чырык орук», «Алдан-Маадыр» колхозтарның удуртукчулары болгаш агрономнары кукуруза тарылгазынга баш бурунгаар хынамчалыг белеткенмээн турганнар. Кукуруза үрезиннин четчири-биле садып албайн турган. Тарымал тоорук-биле кукурузаны солуурун ораладжып тургулаан фактылар база бар. Кукурузаны дөрбелчин-уяланчак арга-биле тарыырының орнунга делгем одуругларлыг сеялка-биле чаштырган чамдык фактылар база бар. Ынчангаш кукурузаның одуруглар аразын ийи угланыышкынга ажылдап кылырынга бергедээшкинни болдурган.

Тарылга үезинде болдунган четпестерни ам чайгы ажаалга үезинде улуг күжениишкин-биле ажылдап турган эдер ужурлуг.

Чонның кижи бүрүзүнге онаштыр эьт, сүт болгаш саржаг бүдүреф талазы-биле АКШ-ты чоокку чылларда чедер деп бүгү улустуң изиг леткимчезин алган партиянның төөгүлүг кыйгырыын амыдыралга боттандырарының хөрөнге тараа бүдүрерин көвүдедири үнелеп четпес улуг ужур-дузалыг.

Мынчангаш Сүт-Хөл районнуң тараажылары тарааның чайгы ажаалгазын, ылаңгыя районнуң бойдус болгаш климат байдалынга онза ужур-дузалыг суггарылганы организастыг болгаш биллилиг чорудуп тургаш, бедик дүжүттүн салымын шиитпирлээр ужурлуг.

А. НАМЗЫН,

СЭКП Сүт-Хөл райкомунуң секретары.

Чурукта: Каа-Хем районнуң «Тиилелге» колхозунуң улуг кадарчызы Павел Семенович Долбышев инектерин автосаалда агрегадынче хавырып эккелген.

Фотолары В. Лутковтуу.

Кызыл хоорайның чаагайжыдылгазында

Кызылды чаагайжыдар болгаш ногаанчыдар талазы-биле шалыпчы айны эгелээнден бээр алаан ажылдар кылдынган. Төрээн хоорайын чаагайжыдар база ногаанчыдар дээш Кызылдың ажылчы чоннары боттарының боттуг салыышкынын киирген болгаш ам-даа улам күженишкиниг ажылдап, чаагайжыдыга база ногаанчыдыга хереэнге идепкейлиг киржип турар.

Бо аразында хоорайга ниитизи-биле 26 муң ажыг улуг болгаш биче ыыштарны тарып олурткан. Ылаңгыя күрүнеңи айыл чок чоруунуң комитединиң область эргелелиниң коллективи хоорай чаагайжыдылгазынга мурнакчы киржип, тарып олурткан ыыштарның чайгы ажаалдарын экижиткен. Ыыш тарылгазының планын бо чылын областың совпартшколазының коллективи ийи катап ажыр күүсеткен.

Кызылда школа-интернаттың девискээрин шалыпчы айда дыка чаагайжыткан болгаш ногаанчыткан. Ында ниитизи-биле муң хире ыыштарны, яблок деп кат үнер 200 төс ыыштарны тарып олурткан. Ук ыыштарның амгы суттарылга, ажаалдазын база эки организастаан. Областың көдээ ажыл-агый техникумунуң башкылар болгаш сургуулдар коллективи техникумнуң девискээринге ыыш, тарымал үнүштер тарыыр талазы-биле идепкейлиг ажылдаан. Тараан ыыш бүрүзүн, үнүштер тараан участоктарны түс-түс кижилерге быжыглаан.

Июнь 7-де хоорайның ажылчы чоннары чаагайжыдыга талазы-биле шеф ажылынга калбаа-биле киришкен. Кудумчуларны, тротуарларны арыглаар, чазап кылыр талазы-биле ол хүн улуг ажылдар кылдынган. Ылаңгыя Кочетов, Комсомольская кудумчуларынга ең хөй кижилер шеф ажылынга киришкен. Шеф ажылынга областың кадык камгалал кылдызының, ВЛКСМ обкомунуң болгаш хоорай комитединиң коллективтери ең мурнакчы киришкеннер. Хоорай чаагайжыдылгазының талазы-биле шеф ажылынга мурнакчы киришкен чолаачыларны демдегээр херек. Ылаңгыя даг экспедициязының автобаазазының чолаачылары эштер Воротников, Герц, Лиходенко, Олин, Гричанов олар шалыпчы ажылдап, шефке киришкен ажылчы чоннарга боттуг дузаны чедиргеннер.

Шеф ажылын организастаарында бар турган чамдык четпестерни айтыр херек. Хоорайның чамдык албан организация черлериниң коллективтери шефке четче киришпээн. А шефке келгеннериң иштинден элээн хөй кижилер демир хүүрек болгаш өске-даа херекселдер-биле хандыртынмаан болган. Ол чорук ажылга биче эвес моондакты ужураштырган. Оон ыңай «ГАЗ-93» деп чүүктү болу дүжүрер автомашиналарны шеф ажылынга дыка эвээш киириштирген. Моон соңгаар болур шеф ажылдарын организастаар үеде бо четпестерни катаптавазы өргежок чугула.

Л. ШУТОВ.

„Ак-Эрик“ колхозта

АК-АК. (Телефон-биле). Колхозтуң кыргыыр хою 13 муң, июнь 9-ка чедир 6 муң ажыг баш кыргыттынган. Хой бүрүзүнден ортумаа-биле 1,6 кг дүк алдынып турар. Дуржулгалыг хойжу Дава-Далай чыл-чылда хөй дүктү ап, колхозунга хөй орулганы киирип келген. Оон кадалында кыргыыр 400 баш хой бар. Хой бүрүзүнден часкы кыргылдада 1,8 кг дүктү алган.

Кыргылдада 2 электри аппарат болгаш тускай бригада ажылдап турар. Аппараттарда үрелиишкин болгаш дүкте чидириг чок.

Колхоз күрүнеге 5 тонна 850 кг дүктү дужаагаш, планын күүсеткен, ам пландан дашкаар садып турар.

Теве кадарчызы Дензин бо чылын артельге хөй дүктү берген. Теве бүрүзүнден ортумаа-биле 6 кг дүк алыр планныг тургаш, 7,4 кг дүктү алгаш, колхозка 20 муң ажыг рубльдиң орулгазын киргген.

* * *

Малга четчир чем суурну тургузар соруга-биле колхоз баштаар чери тускай бригаданы тургускан. Бригада 42 кижи, 45 ат, ат-биле сиген кестирер 13 машина, 9 дырбаан, бир трактор быжыглаттынган. Колхозчулар ам 7 машинаны, 8 дырбаанны болгаш ат дерилгези херекселдерни септеп дооскан.

Бо чазын Тес-Хемниң суу улгаткаш, сиген кезер черлерни хөме алган. Ынчангаш сигенниң үнүжү дыка эки. Бүгү белеткел ажылын чоокку хүннерде дооскаш, бригада мал чеминиң белеткелинче удавас кирер.

* * *

Мурнунда чылдарда артельге бичии хемчээлдиг ясли турган, чаш уруглар-лыг колхозчу иелер артель бүдүрүлгезинге киржири берге турган. Колхоз баштаар чери улуг хемчээлдиг ясли тударын шиитпирлээш, тудуг бригадазынга даасканы. Бригада ук тудугну шалыпкын кылгаш, ажыглалга дужааган.

Июнь 8-те яслини ажыткан, ында 20 уруг күрүне хандырылгазында, 15 уруг ада-иелериниң күсели-биле тургустунган.

Чаагай дүжүттү өстүрүп алыр дээш

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Бай-Тайга районда улгаттыр каттышкан «Найырал» колхозтуң тарылгазының шелгу бо чылын 2500 гектар чедир калбарган, оон иштинде тараа культураларын 1923 гектарда чашкан. Кызыл-тастың планы 1050 гектар турган, а тараанны 1091 гектар. Ол ышкаш чугула культура болур кукурузаны 96 гектарда шуптузун дөрбелчиңуяланчак арга-биле олурткан.

Часкы хову ажылын кыска үеде чедиишкиниг чоруткан чорук организастыг удуртулганың болгаш кызымак күш-ажылдың түңнели болур. Колхоз баштаар чериниң даргазы эш Адыгбайның редакцияга дыңнатканы болза:

— Колхозчу тараажыларның болгаш механизаторларның демниг ажылдааны-биле чүгле тараа өвес, өске-даа культураларны тарыырыя мурнуку чылдардан организастыг, агротехниктиг негелделер өзугаар дооскан бис. Мал чеминге 400 гектар зеленка, 28 гектар хөй чылдыг сигеннер база тарыттынган. Картофельди 30 гектарда олурткан, ногааларның олуртулгазы база чедиишкиниг доозулган.

Колхозтуң шелдеринде тараанын үнүжү дыка эки. Ол болза, хөрүүнү эки ажылдап кылганын, тарылга мурнунуң суттарылдазын хынамчалыг чоруткаанын херечилеп турар. Амгы үеде чайгы суттарылданың баштайгы эзлчээ кидин түлүк чоруп турар. Бо ажылда участоктар аайы-биле шупту 60 кижи быжыглаттынган. Олар июнь 9-ка чедир 1200 ажыг гектарны суттарган.

Парлалга тарадылгазы болгаш чагылгазы дээш

Чагыттынган солуннарны, сеткүүлдерни база корреспонденцияларны өөлеринге өй-шаанда чедирип тарадыры почтальонга улуг болгаш харысалгалыг онаалга.

Ол онаалганы боттандырып ажылдаарынга бүгү-ле күжүмү үндүрүп, «Коммунизмче орук» колхозтуң кежигүннериниң, көдээ интеллигенцияның болгаш өөреникчилериниң чагыткан парлалгазын саададыга чокка чедиринге, оон-биле чергелештир чурттакчы чоннуң ортузунга парлалганы нептередиринге ийи чыл ажыг ажылдап тур мен. Солун, сеткүүл, корреспонденциялар тарадылгазынга мөзүнинде саададыга болбайн, доктаамал болуп турар.

Чоокку чылдарга чедир-ле бис область солуннарын 5—6 хонгаш, төп парлалганы 7—10 хонгаш ап турган бис. Ам ол парлалганы—областын—бир хонгаш, төптүүн — ийи-үш хонгаш ап, ону ол-ла дораан чагыкчыларга чедирип турар. Чоннуң чоруткан корреспонденцияларын хүлээп ап, оларны районнуң харылзаа конторазының колхозта салбырынга дужаап турар мен.

Мөзүн тарадылга пункүм дыка делгем. Чыраа-Бажы суурнуң чурттакчыларындан ангыда сут-бараан фермаларынга, кадарчыларга, тудуг, хову, ногаа бригадаларынга солун, сеткүүлдерни, корреспонденцияларны тарадыры чиик эвес херек. Чоннуң парлалгага сонуургалы, негелдези улуг. Оон чижээн чагыттынган парлалгадан көрүп болур. Төп, областың солуннарны

Делегей байдалының допчулалы

ЧАҢГЫС ЭПТИҢ БОЛГАШ СЫРЫЙ КАТТЫЖЫЫШКЫННЫҢ ТУГУНУҢ АДАА-БИЛЕ

Болгарияның Коммунистиг партиязының чаа доозулган VII съездили чүгле Болгарияга эвес, харыа делегейниң бүгү ажылчын шимчээшкининге улуг ужур-дузалыг. Болгар коммунистер марксисчи-ленинчи принциптерге боттарының ыынчызын болгаш оларны социализм тургузуушкунуның практиказынга ажыглап билирин съездиге база дагын чайынналдыр көргүскен. Съездиниң бүгү делегейге ужурдузазы чүл дээрге, ооң чаа амыдыралдың тургузукчуларының бүгү делегей индири болганы болгаш Болгарияга чаа ниитилел тургузуунуң тиилелгези дээш болдуңу демиселинге Болгарияның Коммунистиг партиязының чайгылыш чок шынныын, Совёт Эвилели-биле, Кытат Улус Республика-биле болгаш социалистиг өске-даа чүрттар-биле ажы-дунма нэйыралды быжыглаар дээш ооң чүткүп турарын, пролетаржы интернационализмниң хөрөнге Болгарияның коммунистериниң бердингенин болгаш ревизионизмни сойгалап илередиринге болгаш ойтур шаварынга чайгылыш чогун көргүскени болуп турар.

Аңгы-аңгы чүрттарның коммунистиг болгаш ажылчын партияларындан 30 ажыг бөлүк төлөөлөр съездиге олурушкан. Оларның төлөөлекчилери боттарының чугааларынга бодунуң Коммунистиг партиязының удуртулгазы-биле болгар улустуң чедип алган кайгамчыктыг чедишкиннеринге чогуур үнелээшкинни берип, тайбың болгаш социализм дээш демиселге делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң өзүп турар сырый каттыжыышкынының онзалап демдеглеп, марксисчи-ленинчи теорияны кандыг-даа хажылар чоруктарга удур, коммунистиг партияларның чаңгыс эвин чарыдырар дээр орулажыышкыннарга удур шиитпирлиг саналдаанар.

СЭКП-ниң төлөөлериниң баштыны эш Н. С. Хрущевтуң чугаазы съездиниң болгаш депшилгелиг хөй-ниитиниң онза кичээнгейин хаара туткан. Эң-не мурнакчы капиталистиг чүрттарда үлетүүр бүдүргезинин чүгле темпилерин эвес, хаанын хемчээлин баа соонга артырып турар экономиканың ыныг хөгжүлдезинин кайгамчык чаагай перспективаларын социалистиг чүрттарның мурнунга ажыттыышаан, эш Хрущевтуң чугаазы ооңбиле кады ол сорулганы чедип алырының эң чугулу байдалдарын база айыткан. Ол байдалдар чүл дээрге, коммунистиг болгаш ажылчын партияларның улуг чаңгыс эвин соксаал чок быжыглаары, марксизм-ленинизмниң принциптерин чайгылыш чок сагыыры, империалистиг лагерьниң сыскындылары болуп турар ревизионистерге удур шиитпирлиг демисежири болуп турар.

Социалистиг тургузуушкунуңуң практиктиг айтырыг бүрүү-ооңбиле кады марксизм-ленинизмниң чогаадыкчы хөгжүлдезинге шүүт хамаарылгалыг теоретиктиг айтырыг база болуп турар деп съездиге эш Хрущев чугаалаан. Марксизм-ленинизмге шынчы чорук—бурунгаар шимчээшкининиң эң-не чайлаш чок түүлү. Ынчаарга ол шыныг хөрөкти ревизионистер хүлээвейн турарлар. Югославияның коммунистер эвилелиниң удуртукчуларының ревизионисчи туруш бодалы-ига болгаш делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң оларның чедирип турар хоралыг чоруунга эчизинге чедир тодаргайлаашкынны бодунуң чугаазынга эш Хрущев берген.

Болгар коммунистериниң съездизинге СЭКП-ниң төлөөлериниң баштыының чугаазын даштыкы бүгү-ле коммунистиг болгаш ажылчын партиялар түүлүгүүнүп көргөн. Олар болза «югославтыг удуртукчуларының ревизионисчи туруш бодалын болгаш чүдек-бүжар үзелбодалларын бурыы шапкаш, долу чаңгыс эвин илергейлээн» деп Кытаттың «Жэньминьжибао» солуну бижээн. Социализмниң өске-даа чүрттарының парлаглазы база эш Хрущевтуң чугаазының улуг ужур-дузалыын онзалап демдеглеп турар. Болгарияның Коммунистиг партиязының съездизинге Н. С. Хрущевтуң чугаазы делегейниң бүгү ажылчын шимчээшкининге төөгүлүг ужур-дузалыг деп Софияның «Земеделско зname» солуну бижээн. Боттарының ревизионисчи ажылчорудулгалы-биле делегейниң коммунистиг болгаш ажылчын шимчээшкининиң хүрээленинге чарлыышкынны киирерин ораллажып турар ыныг кижилерге төлептиг ойтур шавыышкынны ол чугаа киирип турар. СЭКП болгаш коммунистиг өске-даа партиялар идеологтуг айтырыгларга хажыдыышкынар-биле кажан-даа эптешпес, марксисчи-ленинчи чаңгыс эптиң камгалалынга моон соңгаар-даа туржур болгаш революстуг теорияның арыг-силиг чоруу дээш демисежир деп Польшаның «Трибуна люду» солуну бижээн.

Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның чаңгыс эвин кошкадыр дээр ревизионистерниң ораллажыышкыннары—таарышпас чепсектерлиг ораллажыышкыннар-дыр. «Бистиң чаңгыс эвивис, бистиң сырый каттыжыышкынывыс—чүгле лозунг, чүгле кыйгырыг эвес болдур ийин—деп Н. С. Хрущев чугаалаан.—Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның чаңгыс эви болгаш сырый каттыжыышкыны—боттуг туруп турар болгаш локтаамал быжыглып турар күштүр».

КАЙГАМЧЫКТЫГ ТҮҢНЕЛДЕР

Ажылчы чоннарның амыдыралчы эрге-ажыктарынче монополистиг капиталдың шавар халдаашкыны болгаш капиталистиг чүрттарның тайбының хөрөнге кыжаныышкынныг политиказы чоннуң калбак келектериниң талазындан шиитпирлиг удурланыышкынга таваржып турар. Капиталдың чүрттарында улус массалар ол шынныг хөрөкти улам-на хандыр билип ап, дайынның өзүп турар кыжаныышкынынга удур, амыдырал-чүрттаның болгаш күш-ажылдың байдалдарын әкижидер дээш боттарының демиселинге чедишкиннерни олар чүгле хөделишкиннериниң чаңгыс эвиниң дузазы-биле чедип ап болурун улам-на билип турарлар. Сөөлгү үеде чамдык чүрттарга, чижээлээрге, Японияга, Италияга болгаш Швецияга болган парламент сонгулдаларының чамдык характерлиг онзагай түүлдери ооң бадыткалы боолу болур. Оларның түүнелдери болза, чагырыкчы капиталистиг бөлүктериниң чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрер, дайын белеткелдерин күштелдирер болгаш ажылчы чоннарның байдалын баксырадыр талазы-биле американзырак хөөн кирген туружунда турар ындыг кезээниң реаксылыг чүткүлдеринге удур оппозицияда турар күштерниң чигзиниг чок чедишкиннериниң дугайын хөрөчилеп турар.

Японияның бодунуң американзырак хөөн кирген угланыышкынынбиле сургажан чагырыкчы либерал-демократтыг партиязы май 22-де болган парламент сонгулдаларының түүнелинде адакы палатага үш олудун болгаш сонгукчуларның миллион ажыг бадылаашкыннарын чидирген. Эрге-ажыктарын камгаладып ап турар улуг монополияларның элбек акша дузаламчызыдаа, хөөлилээшкиннер-даа, сонгулда мурнунуң кампаниязын чорударының антидемократтыг өске-даа аргалары аңаа дузалаваан. Либерал-демократтыг партия адакы палатада мандаттарның хөй нуруузун (287) алган-даа болза, конституцияга өскерлиишкиннер киирер төлээде, үш чыл мурнунда бодунуң өзүп турганы депутат олуттарының үштүн ийизин бодунга эгидип ап шыдаваан.

Ынчаарга чазактың амгы политиктиг угланыышкынынга удур демисежип турар Японияның оппозистиг социалистиг партиязы тодаргай чедишкиннерни чедип алган. Сонгулдаларның түүнелинде ол мандаттарының санын 158-тен 166 чедир көвүдеткен болгаш 1955 чылда болган сонгулдаларныыга бодаарга, ийи миллион хөй бадылаашкыннарны алган. Ол чүл дээрге, тайбынны быжыглаар дээш демисежип турар оппозицияның программазы улам-на сургажып болгаш япон хөй-ниитиниң деткимчезин ажыглап турар дээн ол-дур.

Японияның Коммунистиг партиязының саңдарын баксырадыр дээш реакция улуг күжениишкиннерни салган. Демократтыг эвес сонгулда системазының уржуу-биле ол адакы палатага ол чүгле чаңгыс олуттуу алган-да болза, Японияның компартиязы дээш миллион чыгам кижи бадылаан болгаш массаларның иштинде ооң саңдары чигзиниг чок өскен.

Бодунуң чүртүнүң хамаарышпас чоруун хандырар, америк күчүлелли үзүткаар, тайбынны быжыглаар, демократтыг хосталгаларны чедип алыр дээш күзел-чүткүл япон улустуң калбак келектериниң өзүп турарын Японияга болган сонгулдалар көргүскен.

Италияга парламент сонгулдаларынга чөөн үзелдиг күштериниң чедишкиннери кайгамчык болган. Оларның түүнелинде Италияның Коммунистиг партиязы сонгукчуларның чаа-чаа бадылаашкынларын чаалап алган, парламентиде болдунуң олуттарының санын көвүдеткен. Ону ол реакцияның калчаалыг халдаашкыныларына чөрүштүр чедип алган болгаш коммунизмниң идеялары ажылчын ацыда, тараачын массаларда, чоннуң ортумак кезектериниде ханы дазылдарының база дагын көргүскен.

1953 чылдың сонгулдаларынынга бодаарга дыка хөй бадылаашкыннарны алган болгаш парламентиде бодунуң мандаттарының санын база көвүдеткен Италияның социалистиг партиязы улуг чедишкинни чедип алган. «Бистиң чедишкиннеривис-биле кады социалистерниң чедишкини — ол дээрге, чөөн үзелдиг күштериниң бүрүнгаар күчүлүг шимчээшкининиң херечизи, национал политиканың угланыышкынын өскертир чорукту чедип алыр деп улустуң шиитпирлиг чоруунуң бүүрелдилгези-дир» деп Пальмиро Тольятти медеглээн. Сырый чаңгыс өлүг ходелип турган черлеринге чөөн үзелдиг партияларның чедишкиннери онза улуг болган дээрзин Тольятти онзалап демдеглээн.

Италияның боттарын коммунизмниң калчаалыг удурланыкчылары кылдыр көргүскен радикалдыг болгаш республиканчы партиялары сонгулдаларда улуг аштарыышкынга таварышкан. Ынчаарга чагырыкчы христиан-демократтыг партия эң-не хөй санныг бадылаашкыннарны алган-даа болза, ону чүгле сонгукчуларны коргударының дузазы-биле болгаш кедергей реакцияга орукту арыглап бээрин чүткүп база ону кылырда христиан-демократтарны ажыглаарын күзеп турары билдингир монархистерниң болгаш фашистерниң деткимчези-биле чедип алган. Ол кыжаныышкынны айытпышаан, Пальмиро Тольяттиниң медеглээни болза: реакцияның чимзенишкиннеринге болгаш планнарынга удур демиселдің чедишкини бүгү-ле демократтыг болгаш антифашистиг күштериниң, бирги эөлчегде ажылчын аңгының партияларының хөделишкиннериниң болгаш сорулгаларының боттуг чаңгыс эвинден хамаржыр.

Коммунистиг партиялар болза социалистиг партиялар-биле кады ажыыдажылганы тургузар дээш демисежип турар өөн социалистиг чүрттарның коммунистиг болгаш ажылчын партияларының Декларациязында онзалап демдеглээн. «Социалистиг партиялардың барыын үзелдиг удурткучулары ол кады ажылдажылгага янзы-бүрү арга-биле шаптыктаарын ораллажып турадаа, хөй-хөй айтырыгларның талазы-биле коммунистерниң болгаш социалистерниң аразында кады ажылдажылганың болдунар аргазы уламна өзүп турар» деп Декларацияны чугаалаан. Чижээ, Швецияга парламент сонгулдаларының түүнелдери ол дугайын чугаалап турар.

1956 чылдың сонгулдаларынга Швециянның социал-демократтыг болгаш Коммунистиг партиялары адырыкталчак хөделип турганы билдингир болгай, ол чорук бурунгаар партиялар швед риксдагка боттарының олуттарының санын көвүдедир болгаш социал-демократтыг чазактың албанындан дүшкен турарын чедип алыр арганы берген. Риксдагка ажылчы чоннарның партияларының депутаттары хөй нуруу болурун хандырар сорулга-биле компартия 28 сонгулда округтарындан 11 сонгулда округтарынга бодунуң мандаттарын дүжүрген болгаш социал-демократтыг партиядан кандидаттар дээш бадылаарынче сонгукчуларны кыйгырган. Ол чорук мандаттарның санын 106-дан 112 чедир көвүдедир болгаш коммунистер-биле кады (5 мандаттарлыг) ийиги палатага хөй нуруунуң хандырар арганы социал-демократтарга берген (буржуаз партиялар 114 мандаттарны алган).

Эрткен үеде Швециянның ийи ажылчын партиялары өлөөн хөй хемчегларни боттандырарын, ооң иштинде пенсиялар дугайында айтырыгны шиитпирлээрин чедип алырын ораллажып турган. Буржуаз партиялар аңаа янзы-бүрү арга-биле удур хөделип турган. Ам премьер-министр Эрландер ыяавыла пенсия дугайында төлевиделди риксдагка чазак киирип турар болгаш коммунистерниң деткимчезинге даянып алгаш ону боттандырарын чедип алыр деп медеглээн.

Японияга, Италияга болгаш Швецияга болган парламент сонгулдалары ол чүрттарның калбак улус массалары үүгле тайбынны болгаш ажылчы чоннарның амыдыралчы эрге-ажыктарын камгалаар дээш демисежип турар ындыг күштерге бүүреп турарын көргүскен. Ол күштерниң хөделишкиннериниң чаңгыс эви—амгы үениң эң чугула чорудулгаларының бирээзи.

Д. БОЧАРОВ.

БКП ТК-НЫҢ ПЛЕНУМУ

СОФИЯ. (СЭТА). Болгарияның Коммунистиг партиязының VII съездизинден соңгуттурган ТК-зының пленуму июнь 7-де болганының дугайында дыңнадыгны ында чарлаан.

Болгарияның Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Политбюрозун пленум дараазындагы составтыг кылдыр соңгаан:

Политбюрозунуң кежигүннери: Боян Былгаранов, Димитр Ганев, Георгий Димянов, Райко Дамянов, Тодор Живков, Иван Михайлов, Енчо Стайков, Борис Тасков, Георгий Панков, Вылко Червенков, Антон Югов;

Политбюронуң кежигүннеринге кандидаттар Димитр Димов, Младен Стоянов, Тодор Прахов.

Болгарияның Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң секретариадын пленум дараазындагы составтыг кылдыр соңгаан:

Төп Комитеттиң бирги секретары —Тодор Живков;

Төп Комитеттиң секретарылары: Димитр Ганев, Боян Былгаранов, Стайко Тодоров, Митко Григоров, Пенчо Кубадинский.

Партияның Төп Комитединиң чанында контроль комиссиязын плечум соңгаан; комиссияның даргазы —Димитр Димов.

Болгарияның Коммунистиг партиязының Төп ревизия комиссиязының хуралы болган; комиссияның даргазынга Йордан Катранджиевти соңгаан.

Ливанда болуушкуннар

БЕЙРУТ. (СЭТА). Ливанның национал камгалал министерствозунуң медээзинде дыңнадып турарын ёзугаар алырга, эрткен ийи хонуктарның дургузунда ливан ужар-чүүл чүрттуң бүгү девискээрин даңнылдап, а ол ышкаш тура-халышканнарга удур тулчуушкуннарга киришкен.

Бекаа хемнин соңгу талазынга тура-халышканнар чазак шериглериниң самолеттарын зенитти боолардан боолап турган деп дыңнадыгда чугаалап турар.

Ливанның соңгу талазынга Хальба хоорайның районунга тура-халышканнарның отрядтарының болгаш ливан армиязын кезектериниң аразынга кадыг-дошкун тулчуушкуннар болган. Талаларның кайызындан-даа чидириглер бар болган.

Парлалга дыңнадыгларын ёзугаар алырга, Триполиге сөөлгү ийи хонуктарда чазак шериглериниң болгаш тура-халышканнарның күштериниң аразынга карак-кызыл тулчуушкуннар болган. Тура-халышканнар боттарының туруштарын түтпүшаан.

Бейрутка дүнелерде чамдык районнарга кудумчуларга атылажыышкыннар болуп турган. Хоорайга каш-даа бомбалар чазылган.

ДАМАСК. (СЭТА). Сириянның парлалгазының болгаш радиозунуң дыңнадыгларын ёзугаар алырга, тура-халышканнарның күштериниң болгаш чазак шериглериниң аразынга карак кызыл тулчуушкуннар Ливанның бүгү девискээринге июнь 8-те үргүлчүлээн. Триполи, Хельба болгаш Дания хоорайларының девискээрлеринге тулчуушкуннар онза кадыг-дошкун болган.

Триполиге чазак шериглери ужарчүүлге деткидип алгаш, хоорайның чүртталга кварталдарын АКШ-тың чоокта чаа эккелген аар боолар-биле араатанзыг боолап турган. Ооң түүнелинде тайбың чүрттакчыларның аразындан хөй-хөй кижилер өлүрткен болгаш балыглаттырган, оларның аразында хөрөөженнер, үруглар болгаш кырганнар база бар.

Чазак шериглериниң күштери артык тураажок, Триполиге улустуң удурланыышкын күштери чазак шериглериниң бүгү халдаашкыннарын ойтур шапкан болгаш боттарының өөлеп турар бүгү туруштарын быжыы-биле холунда тудуп турар.

Хальбага болгаш Данияга тура-халышканнар боттарының туруштарын калбарткан болгаш ол хоорайларны бүрүү-биле контрольдап турар.

Парлалга дыңнадыгларын ёзугаар алырга, Бекаа хемнин унунга, ылаңгыя Баальбек, Райак, Захле болгаш Талант, Аблак хоорайларның районнарынга чазак шериглериниң болгаш тура-халышканнарның отрядтарының аразынга күштүг тулчуушкуннар үргүлчүлээн. Райакта аэродромга чазак шериглери тура-халышканнар бүүзелеп алган болгаш оларны чок кылыр дээш тулчуушкуннарны чорудуп турар.

Тайбынны болгаш хамаарышпас чорукту камгалаар дээш

ЛОНДОН. (СЭТА). Великобританияның компартиязының күүскомунуң политиктиг комитеди медеглел чардап, компартияның июнь 29-та организастаар дээн чыскаалынга идепкейлиг киржиринче тайбының бүгү талалакчыларын кыйгырган. Тайбынны болгаш хамаарышпас чорукту камгалаарының ол чыскаалы «америк шериглерин бүрүн үндүреринин, ракеталыг базаларны тургузарындан ойталаарының болгаш НАТО-дан Англияны үндүреринин аргазы-биле болунуң чүртүнүң бүрүн хамаарышпас чоруун чедип алыр» деп англи улустуң шиитпирлиг чоруун илередир деп демдегледдеде онзалап демдеглээн.

Капиталистиг чүрттарның экономиктиг байдалының дугайында КНО-нуң илеткели

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). 1957 чылдың дургузунда делегейниң экономиктиг байдалының дугайында илеткелдің баштайгы бөлүүн КНО-нуң секретариады парлап үндүрген. Капиталистиг чүрттарда, ылаңгыя Каттышкан Штоттарда ажыл-ишчи идепкейниң кудулаашкынын илеткелдің киирилде кезээнде демдеглеп турар. Капиталистиг чүрттарның хөгжүлдезинин темпилери 1956 чылда-ла кошкай берген болгаш эрткен чылын уламна кудулап баткан деп илеткелде айтып турар. Соңгу Америкада экономиканың кудулаашкынныг угланыышкыннары 1957 чылдың ийиги чартында илереттинин келген деп илеткелде чугаалап турар. Баарын Европаның чамдык чөөлү эрткен чылын ооң өгезинде турганына бодаарга, төнчүзүнде келгеш эвээжей берген болгаш 1958 чылда «бүдүрүлге күчүлериниң артыкталыр чоруктары» тургустуна берген.

Илеткелдің чогалдыкчылары капиталистиг чүрттарның экономиказында амгы кудулаашкын 30 чылдарның кризисинин өлүмүүр хемчээлеринге чедип шыдавас деп бүүреприн ораллажып турса-да, олар үлетүүр бүдүрүлгезинин кызырлыышкыны болгаш ажыл чокталыышкынның өөлдели дайын сөөлүндеги баштайгы ийи кудулаш бадыышкыннарның хемчээлериндеи ам безин ажа берген дээрзин миннип турарлар. «Кудулаш бадыышкын кайы хире ханы болурун болгаш ооң кайы хире үр узамыгарын баш улур чугаалаары ам-даа алек» деп олар шуут-ла мелеглеп турарлар.

Италияның депутаттар палатазынга болган соңгулдаларның түүнели

РИМ. (СЭТА). Депутаттар палатазынга май 25-26-да болган соңгулдаларын түүнелериниң дугайында түскай сан медээлерни ында чарлаан. Ол сан медээлер болза парламент соңгулдаларынга чөөн үзелдиг күштериниң чедишкини баштайгы медээлерни бодап алырга, улам-на улуг болганын көргүзүп турар.

Италияның Коммунистиг партиязы 6.704493 бадылаашкыннарны, азы бадылаашкыннарның ниити санының 22,7 хуузун алган. (Компартия сенатка соңгулдаларга 5694816 бадылаашкыннарны алганы база билдингир болгай).

Социалистиг партия депутаттар палатазынга соңгулдаларга 4206728 бадылаашкыннарны, азы 14,2 хуузу алган. Мынчангаш чүгле ол ийи чөөн үзелдиг партияларның кандидаттары дээш барык 11 миллион соңгукчулар бадылаан.

Социал-демократтыг партия 1345447 бадылаашкыннарны, азы 4,5 хуузу республиканчы болгаш радикалдыг партиялар—405582 бадылаашкыннарны; азы 1,4 хуузу. «Ажылчын ангының болгаш тараачыннарның культуразының каттыжыышкыны»—173227 бадылаашкыннарны, азы 0,6 хуузу алган.

Өске партиялардың кандидаттары дээш бердинген бадылаашкыныар түүнелдер ёзугаар алырга, мынчаар хуваттынган: христиан-демократтыг партия—12520213, азы 42.4 хуу; либеральдыг партия—1047802 азы 3,5 хуу; национал-монархистиг партия—659997, азы 2,2 хуу; улусчу-монархистиг партия — 776920, азы 2,6 хуу; «итали социал шимчээшкин» деп фашистиг хөөн кирген партия—1407718, азы 4.8 хуу; мурнуу-тироллун улусчу партиязы—135491, азы 0,5 хуу; өскеда болуглежишкиннер—177220, азы 0,6 хууну алган.

Алжирде дайын чорудулгалары

ПАРИЖ. (СЭТА). Париж парлалгазының дыңнатканын ёзугаар алырга, француз шериглериниң болгаш алжир национал-хосталга армиязының кезектериниң аразында дайын чорудулгалары Алжирде үргүлчүлеп турар.

Хеншела болгаш Батна аразында районга болган ийи хуннеринің түлчуушкуннарының түүнелинде 93 алжир патриоттар өлүрткен. Француз шериглериниң чидириглерин мурнуку хевээр ыыттавайн турар.

Июнь 6-да алжир национал-хосталга армиязының кезектери Бон хоорайже чаза таварын кире берген болгаш француз шериглер-биле тулчуп турган, ол тулчуушкун 40 минута үргүлчүлээн. Ооң соонда алжирлер долу чурум-биле хоорайны катташ чорупкан.

Малчын болур мен.
Фотоэтюд В. Лутковтуу.

Бут бөмбүүрүүн шөлдеринде

Июнь 8-те дыштанар хүнде культураның болгаш дыштанылганын Гастелло аттыг парыгының бут бөмбүүрүүн шөлүнге областка бирги чер дээш, бут бөмбүүрүүн талазы-биле Кызыл хоорайның аонз маргылдаазы болуп эрткен.

Аңаа «Урожай» спорт ниитилелинин, пединституттун, совпартшколаның болгаш типографияның командалары ойнаанар.

Полиграфистерниң бут бөмбүүкчүлери «Урожай»-биле ойнааш, 10:2 сан-биле утган.

Совпартшколаның бут бөмбүүкчүлери пединституттун командазы-биле маргышканнар. Пединституттун командазы 4:1 сан-биле типлеп алган.

С. ОЮН.

• • •

Каа-Хем районунуң төвү—Сарыг-Сепке Каа-Хем болгаш Таңды районнарның бут бөмбүүрүүн талазы-биле чыныды командаларының областка бирги чер дээш маргылдазы болган. Ойнаашкын эки шынарлыг болган болгаш хайым болуп доозулган (1:1).

Ынчалза-даа ооң организастыг белеткели багай болган. Бут бөмбүүрүүн шөлүнүң четкилери чок, шөлде шыйыглар база билдинмес, будулгаазыныг. Тускай судья база чок болган. Чүгле оюн эгелээрде, көрүкчүлерниң иштинден эш Лепешкин турып келгеш судьялаа. Ооң эка судьялаанын демдеглээр херек.

М